

ПРОГРАМНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄС У НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ТА ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРАХ

У статті розглянуто особливості правової політики ЄС у науково-технічній та інноваційній сферах. Зосереджено увагу на рамкових програмах як основному інструменті реалізації Європейським Союзом політики у сфері науки та інноваційних технологій, проаналізовано стратегічні цілі діючої програми «Горизонт-2020», її завдання, пріоритетні напрями, питання міжнародного співробітництва, оцінено можливості, які надають такі програми країнам ЄС, іншим країнам, а також перспективним дослідникам. Підкреслено необхідність критичного осмислення досвіду ЄС для інноваційного розвитку науки й технологій в Україні.

Ключові слова: *Європейський Союз, науково-технічна діяльність, інновації, рамкова програма, «Горизонт-2020».*

Актуальність теми публікації. У країнах Європейського Союзу (далі – ЄС, Євросоюз) в останні десятиліття відбулися значні зміни щодо законодавчого регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності в рамках національних правових систем. Процвітання ЄС у цілому та, зокрема, країн-членів, основу існування яких складають наукомісткі експортні виробництва і сектор послуг, визначається становищем на світовому ринку. Політика держав ЄС у науково-технічній та інноваційній сферах – одна зі складових частин політики держави, яка проводить низку заходів, спрямованих на розвиток інновацій, що включають забезпечення взаємозв'язку щодо всього циклу створення та реалізації інноваційного продукту. У формуванні національної інноваційної політики країн ЄС визначальними є норми спільної політики ЄС, пов'язані з макроекономічним регулюванням, норми економічного, соціального та регіонального розвитку, а також заходи підтримки науково-технічної та інноваційної сфер через рамкові програми досліджень, що закріплюють базові умови сприяння інноваціям.

27 червня 2014 р. Україна, підтверджуючи свій європейський вибір на інтеграцію з ЄС, бажаючи просувати процес реформ та адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, що сприятиме поступовій економічній інтеграції і поглибленню політичної асоціації, підписала Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, відповідно до якої однією з цілей Угоди є (ст. 1): поглиблення зв'язків України з політикою ЄС та участь у її програмах та агентствах [1].

Враховуючи також те, що ще у 2004 р. в Україні була прийнята Стратегія економічного і соціального розвитку «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–

2015 рр. [2], яка закріпила курс на євроінтеграцію та створення високорозвинутої держави з конкурентоспроможною економікою, здатною вирішувати найскладніші завдання свого розвитку, аналіз правової політики ЄС у науково-технічній та інноваційній сферах зумовлений трьома основними чинниками:

1) потребою інтеграції України в єдиний європейський науковий простір і, відповідно, необхідністю пошуку оптимальних шляхів та механізмів співпраці з ЄС у сфері науки та інноваційних технологій;

2) доцільністю використання досвіду країн – членів ЄС у формуванні й впровадженні стратегії розвитку науки для розробки й оптимізації політики нашої держави у цій сфері;

3) необхідністю врахування можливих ризиків та загроз для національних інтересів України, які можуть виникнути через незбалансованість взаємодії України з ЄС у зазначених сферах (відтік вітчизняних наукових кадрів, переорієнтація творчого пошуку наукових колективів та окремих дослідників у невігідному для України руслі тощо).

Тільки чітко усвідомивши особливості сучасної політики ЄС у науково-технічній та інноваційній сферах, їх стратегічні цілі, завдання й механізми реалізації, Україна зможе на паритетних умовах співпрацювати з Європейським Співтовариством, орієнтуючись на власні національні інтереси у сфері науково-технічного прогресу, адекватно реагувати на виклики часу.

Стан дослідження теми. Останнім часом усе більше уваги в Україні приділяється аналізу законодавства ЄС у науково-технічній та інноваційній сферах, інноваційній політиці ЄС, вивченню досвіду організації наукової та інноваційної діяльності у країнах європейської спільноти, а також впливу законодавства ЄС на розвиток національного права у державах-членах. Зокрема, такими вченими: Ю. Капицею, Д. Задихайло, Ю. Атамановою, С. Береславським, Г. Андрощук, Р. Еннан, Б. Малицьким, І. Сільченко, К. Шахбазян та ін. Разом із тим потребують подальшого розгляду й аналізу стратегії та програмні документи ЄС, які визначають основні підходи до формування єдиної науково-технічної політики ЄС, спрямовані на формування цілісного європейського дослідницького простору, визначають пріоритетні напрями розвитку науки та інновацій та умови їх фінансування.

Метою публікації є аналіз програмних документів ЄС, які закріплюють основні принципи формування спільної правової політики Європейського Співтовариства у науково-технічній та інноваційній сферах та підходи щодо підтримки наукових досліджень у країнах європейської спільноти з метою їх запровадження у вітчизняне законодавство з питань наукової і науково-технічної діяльності з урахуванням сучасних економічних та геополітичних викликів.

Виклад основного матеріалу. Європейський Союз є складним політико-правовим утворенням, наднаціонального характеру, яке розвинулося на ґрунті Співтовариств із вузькою функціональною компетенцією до організації, компетенція якої нині може бути порівняна з компетенцією держави.

З моменту створення перших Співтовариств між державами Європи основний уклін робився на усуненні національних бар'єрів у суто економічних питаннях. Процес об'єднання країн у ЄС супроводжувався поступовим формуванням єдиного простору між країнами ЄС, збільшенням обсягу операцій, виконуваних ТНК, вільним

рухом капіталу, поглибленням науково-технічних зв'язків і створенням спільних міжнародних організацій. Отже, згодом увага зосередилася на позитивному співробітництві – проведенні єдиної політики з надзвичайно широкого спектру питань, з метою створення єдиного економічного ринку і монетарного союзу, у тому числі – і проведенні спільної політики в науці та техніці. Розробка та впровадження у життя зазначеної спільної політики була розпочата ще в 70-х рр. ХХ ст. Саме з цього часу Європейське Співтовариство починає приймати галузеві програми, що стимулювали мобільність наукових кадрів та заохочували транскордонні науково-технічні проекти. У 1973 р., після вступу до ЄС Великобританії, Ірландії та Данії, була висунута ідея створення єдиного європейського наукового простору. Наступного року Рада Міністрів ЄС затвердила першу програму спільних наукових досліджень на 1974–1977 рр. Ця подія вважається офіційним народженням спільної політики країн – членів ЄС у сфері науки й техніки.

Першою програмою, яка сформулювала базові принципи політики Співтовариства у науково-технічній сфері, була Європейська стратегічна програма розвитку інформаційних технологій (ESPRIT), прийнята у 1982 р. Вона була заявлена саме як транскордонний проект з метою вільного обміну на європейському просторі результатами, отриманими в ході досліджень. Об'єктивна потреба в консолідації зусиль у науковій сфері у межах Європи була обумовлена стрімким розвитком нових інформаційних технологій, особливого імпульсу яким надали роботи з просування програмного забезпечення і створення локальних мереж передачі інформації у США та Японії.

У 1984 р. була розроблена і прийнята Перша рамкова програма наукових досліджень і технологічного розвитку. Термін «рамкова програма» був використаний для позначення комплексної єдиної системи фінансування Європейською комісією скоординованих загальноєвропейських актуальних наукових досліджень у межах певного періоду та рекомендований для застосування й затверджений на Римській зустрічі на вищому рівні провідних європейських країн у 1983 р. [3] Перша рамкова програма була розрахована на чотири роки, а саме з 1984–1987 рр. Метою її прийняття було проведення загальноєвропейської політики досліджень і їх фінансування в Європейському дослідницькому просторі. У програмі були визначені тематичні пріоритети і форми фінансової участі Співтовариства у визначених пріоритетах. Разом з тим за державами – членами Європейського Співтовариства було збережено право на повну самостійність у сфері розвитку науки і техніки, а рівень Співтовариства визначався як координація політики, що проводиться на національному рівні.

Усього протягом 1984–2013 рр. було реалізовано сім рамкових програм. Зазначені програми розроблялись Європейською комісією з подальшим розглядом та затвердженням їх Радою і Парламентом ЄС у формі законодавчих рішень ЄС [4]. Основними питаннями, на вирішення яких були спрямовані вказані програми, було визначення стратегічних цілей, пріоритетних напрямків і об'ємів фінансування наукових досліджень і технологічних розробок. Окремо виділялись дослідження, які цікавили ЄС, але вимагали значних фінансових витрат. Такими дослідженнями і розробками були проекти, направлені на підвищення конкурентоспроможності товарів ЄС, створення єдиного ринку, науково-технічної консолідації учасників Євросоюзу [5]. Отже, з кожним етапом реалізації рамкові програми все більше набували характеру

рушійної сили для активізації не тільки наукових досліджень, а й залучення їх результатів до сфери промисловості, сільського господарства, соціального забезпечення населення тощо.

Так, наприклад, Сьома рамкова програма була розрахована на 2007–2013 рр. і передбачала поглиблення тенденцій формування економіки знань та зростання міжнародної конкурентоспроможності європейської економіки. Особливістю цієї програми було розширення горизонту намічених завдань із чотирьох- до семирічного періоду, а також незмінне збільшення сум, які виділяються з єдиного бюджету ЄС на фінансування інноваційних проектів по лінії рамкових програм. На реалізацію Сьомої рамкової програми було передбачено видатки в розмірі 54,2 млрд євро, що більш ніж у 16 разів перевищує асигнування на реалізацію Першої рамкової програми.

У 90-ті рр., уже через десятиріччя після запровадження зазначеного першого програмного управління науковими дослідженнями у ЄС відбулося об'єднання наукової, промислової, частково економічної і регіональної політики в інноваційну, яка набула системного характеру. Її головною метою стало підтримання середовища, яке сприяє створенню нововведень [6]. Як результат сферу рамкових програм поступово було розширено й поширено на питання впровадження отриманих наукових результатів. Такий підхід став підґрунтям до поєднання наукової та науково-технічної політики з інноваційною політикою, створюючи загальноєвропейський науковий та інноваційний простір.

Науково-технічна політика ЄС реалізується в рамках діяльності Європейської комісії, яка проводить політику вирівнювання рівнів технологічного і наукового розвитку кожної з країн співтовариства, а також заохочує брати участь у науково-технічних програмах Європейської комісії. Результати проведених досліджень і запропонованих інновацій стають надбанням усіх членів ЄС в однаковій мірі, незалежно від участі країни у фінансуванні здійснюваних проектів. Основним механізмом реалізації політики ЄС у сфері науково-технічного розвитку є розробка і реалізація середньострокових рамкових програм.

У березні 2000 р. на саміті ЄС у Лісабоні європейські країни оголосили про перехід до нової стратегії стимулювання інновацій, що передбачала зростання витрат на створення єдиного наукового й інноваційного загальноєвропейського простору. Тоді державами – членами ЄС було прийнято Лісабонську стратегію, основними завданнями якої були економічне зростання та збільшення витрат на науку до 3 % ВВП у 2010 р. Упродовж 2000–2010 рр. було ухвалено близько 20 документів ЄС зі стратегічних питань інноваційної діяльності, трансферу знань, державно-правового партнерства, розвитку кластерів, охорони промислової власності тощо. Втім незважаючи на прикладені зусилля, лише деякі країни ЄС досягли поставленої мети, такі, наприклад, як Фінляндія та Швеція, де рівень видатків на дослідження і розробки становив у 2010 р. 4,01 та 3,75% ВВП відповідно. Середній же рівень витрат на науку серед країн ЄС складав лише 1,81% ВВП.

Враховуючи проблеми, що виникли при реалізації Лісабонської стратегії, у березні 2010 р. була схвалена нова європейська стратегія економічного розвитку на 10 років – «Європа-2020: стратегія розумного, сталого та всеосяжного зростання». У повідомленні, яке закріплювало зазначену стратегію, було зазначено п'ять основних також претензійних задач для досягнення поставленої мети, а саме: підвищення трудової

зайнятості населення та інновацій, покращення якості освіти, соціальна інтеграція і вирішення проблем, пов'язаних із зміною клімату, а також з нестачею енергетичних та інших ресурсів. Також було висунено сім головних ініціатив, серед яких основними у науково-технічній сфері було стимулювання досліджень у сфері інформаційно-комунікаційних технологій та створення Інноваційного союзу [7].

У 2014 р. на зміну Сьомій рамковій програмі ЄС та для виконання завдань програми «Європа-2020» прийшла нова програма з наукових досліджень і інновацій «Горизонт-2020», призначена акумулювати все фінансування досліджень та інновацій у ЄС. Тому нова програма об'єднала Рамкову програму з науково-технологічного розвитку ЄС, Рамкову програму розвитку конкурентоспроможності й інновацій та Європейський інститут інновацій і технологій.

Бюджет програми на 2014–2020 рр. визначений у розмірі 70 млрд євро [8]. Уперше в рамковій програмі «Горизонт-2020» Європейська комісія окреслила пріоритетні тематики для виділення фінансування на два роки вперед, що дає науковій і бізнес-спільнотам безпрецедентну ясність у розумінні спрямованості наукової політики ЄС. Протягом 2014–2015 рр. планується виділити понад 15 млрд євро на фінансування кращих ідей у сфері наукових досліджень та інновацій, з них 2,8 млрд євро – у 2014 р. [9]. Зазначене фінансування, що виділяється на перші два роки, покликане сприяти розвитку в Європі економіки, заснованої на наукових знаннях та інноваціях, а також для вирішення питань, що мають значення в житті кожної людини, таких як персоналізована медицина, цифрова безпека, «розумні» міста та ін.

Основними завданнями програми «Горизонт-2020» визначені: усунення недоліків, виявлених за підсумками оцінки рамкових науково-технологічних програм конкурентоспроможності та інновацій, а також проектів Європейського інституту інновацій та технологій; розширення участі в програмі певних категорій організацій (наприклад, малих і середніх підприємств) і груп дослідників (наприклад, жінок з нових держав – членів ЄС, а також учених з третіх країн); наближення наукових відкриттів до потреб ринку в інноваційній продукції, а також сприяння в пошуку відповідей на глобальні виклики.

Для реалізації зазначених завдань у програмі «Горизонт-2020» сформульовано три основних пріоритетних напрями, які визначають сфери діяльності, на які розрахована програма: Передова наука; Індустріальне лідерство; Соціальні виклики [9].

Перший пріоритет – «Передова наука» (бюджет 24,3 млрд євро) – націлений на підвищення рівня наукових досліджень у ЄС, забезпечення конкурентоспроможності європейської науки, генерування передових знань для зміцнення позицій Євросоюзу серед провідних наукових держав світу. Завданнями цього пріоритету є: проведення фундаментальних наукових досліджень по лінії Європейської дослідницької ради; підтримка розвитку технологій, ноу-хау і технологій майбутнього; вдосконалення кадрового потенціалу шляхом надання дослідникам можливостей для навчання та розвитку кар'єри; надання доступу до дослідницьких інфраструктур. У рамках даного пріоритету на 2014 р. виділено 1,7 млрд євро у вигляді грантів Європейської дослідницької ради для збереження та залучення передових ідей з усього світу, і 800 млн євро по лінії стипендій ім. Марі Склодовської-Кюрі для молодих дослідників.

Другий пріоритет – «Індустріальне лідерство» (бюджет 17 млрд. євро) – сприятиме перетворенню Європи в регіон притягнення інвестицій у галузі науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР), а також залученню інвестицій у ключові промислові технології, зростанню і виведенню на світові ринки європейських компаній, підтримці бізнесу, включаючи малі і середні підприємства та інновації. Цілями пріоритету «Індустріальне лідерство» є: досягнення лідерства в галузі промислових технологій у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, нанотехнологій, нових матеріалів, біотехнологій і космосу; підтримка інноваційних малих і середніх компаній; полегшення доступу до управління фінансовими ризиками. У рамках даного пріоритету на 2014 р. виділено 1,8 млрд євро для фінансування новаторських досліджень у таких галузях, як інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та наноматеріали, а також сприяння розвитку партнерських відносин між дослідницькими центрами та промисловістю.

Третій пріоритет – «Вирішення соціальних проблем» (бюджет 31 млрд євро) націлений на вирішення основних соціальних проблем. Програма об'єднує ресурси і знання в різних наукових галузях. Фінансування буде сфокусовано на таких напрямках: охорона здоров'я, демографічні зміни і добробут; безпека продуктів харчування, сільське господарство, морські дослідження та біоекономіка; екологічно безпечний транспорт; зміна клімату і раціональне використання ресурсів; створення інклюзивного та безпечного суспільства.

На даний напрям виділено 2,8 млрд євро на 2014 р. для науково-дослідних проектів у таких сферах, як охорона здоров'я, чистий транспорт і продовольча безпека.

Отже, програма «Горизонт-2020» найбільшу увагу приділяє саме реалізації «соціальних проектів». Витрати на них непропорційно зросли порівняно з іншими програмами, а в бюджеті «Горизонту-2020» вони складають майже 40% (31 млрд) витрат усього бюджету.

У програму «Горизонт-2020» також увійшли, як зазначалось раніше, Спільний науково-дослідний центр і Європейський інститут інновацій та технологій, які акумулюють найліпші наукові, бізнесові та освітні ресурси для зміцнення інноваційних можливостей Союзу, а також створюють умови для проведення незалежних науково-технічних досліджень для формування, здійснення та моніторингу відповідних політик Євросоюзу. Фінансування зазначених правових установ передбачено 1,9 млрд євро та 2,7 млрд євро відповідно. Програма «Неядерні прями дії Спільного дослідницького центру», розроблена в рамках програми «Горизонт-2020», повинна зробити внесок до всіх пріоритетних напрямів, маючи спеціальну мету забезпечення науково-технічної підтримки політики ЄС. Дослідження та інновації в галузі ядерної енергетики, які підтримуються за Угодою Європейським товариством з атомної енергії («Євроатом»), дозволять Євросоюзу розвивати в інтересах усіх країн-учасниць найбільш передові технології ядерної безпеки, радіаційного захисту та нерозповсюдження ядерної зброї [10].

Як і в попередніх рамкових програмах, ключовим та пріоритетним елементом програми «Горизонт-2020» залишається міжнародне співробітництво. Ціль такої міжнародної співпраці полягає у посиленні переваг та привабливості ЄС для наукових досліджень, спільній роботі над глобальними проблемами та підтримці зовнішньої політики ЄС.

У сучасних умовах зазначене співробітництво є характерним для всіх основних тенденцій, властивих розвитку європейських країн. Наприклад, наразі все більш очевидною стає необхідність інтернаціоналізації фундаментальної науки. Рішення багатьох проблем вимагає міжнародного об'єднання зусиль, що пов'язано з проведенням відповідних досліджень, використанням дорогого устаткування і взагалі з витратами, недоступними чи неприйнятними для бюджету окремо взятої країни. Цілями європейського наукового співробітництва є також забезпечення доступу до міжнародного фонду знань і вирішення проблем, які через їх загальну для деякої групи країн чи навіть для всього світу значущість мають потребу в міжнародній координації.

Нова програма пропонує низку заходів, що мають на меті подолання бар'єрів співробітництва – кооперація: 1) між країнами за допомогою створення багатонаціональних консорціумів із залученням дослідників з усіх країн світу; 2) між різними типами організацій – університетами, науковими центрами, комерційними і приватними підприємствами, у тому числі малими, середніми і великими компаніями; 3) між різними дослідними дисциплінами; 4) національними фінансовими фондами, що сприятиме розвитку циркуляції вчених, інформації, знань і технологій.

Новелою для рамкових програм є розподіл країн міжнародного співробітництва на три групи: розвинені країни і країни з економікою, що розвивається (фінансуються на певних умовах); країни-кандидати для вступу до ЄС і сусідні країни (підлягають автоматичному фінансуванню); країни, що розвиваються (підлягають автоматичному фінансуванню). Низка країн, яка раніше отримувала автоматичне фінансування по спільних проектах, у рамках програми «Горизонт-2020», не може претендувати на матеріальну допомогу, оскільки вона переведена до першої групи країн, які фінансуються на певних умовах. Це, наприклад, такі країни: Росія, Мексика, Бразилія. При цьому участь представників зазначених країн як співвиконавців проектів допускається.

Беручи до уваги, що основний обсяг фінансування досліджень та інновацій надходить від окремих держав – членів ЄС, підкреслюється необхідність встановлення більш тісного зв'язку між національними інструментами, ініціативами бізнесу та новою загальноєвропейською програмою. Це дозволить підвищити результативність субсидованих робіт, а також уникнути дублювання і фрагментарності, скоротити зайві адміністративні бар'єри і спростити конкурсні процедури.

Висновки. Можна констатувати, що сучасна правова політика ЄС у сфері науки та інноваційної діяльності зумовлюється загальносвітовими тенденціями розвитку науки й інноваційних технологій та є в цілому конструктивною і перспективною, сприяє формуванню та розвитку суспільства знань як вищої фази інформаційного суспільства.

Основним механізмом реалізації політики стимулювання інноваційних науково-технологічних процесів є розробка й впровадження рамкових програм, які спрямовані на формування цілісного європейського дослідницького простору, без галузевого поділу, але з концентрацією на пріоритетних напрямках.

Програма «Горизонт-2020» окреслила потребу Європи в розвитку нового підходу до інновацій, що покладається на унікальні європейські цінності. Зазначена програма запроваджує широкий підхід до інновацій, що не обмежується випуском на ринок

нової продукції, а охоплює також процеси, системи й підходи, що включають визнання сильних європейських сторін у дизайні, творчості, послугах та робить акцент на значенні соціальних інновацій. Вона дозволить полегшити виконання науково-дослідних та інноваційних робіт та підвищити їхню ефективність, а також стимулюватиме зростання та більшу зайнятість, зважаючи на величезні виклики, які стоять перед нашими суспільствами.

Для України програма «Горизонт-2020» може розглядатися як один з інструментів її переходу на якісно новий рівень відносин із ЄС. Вона сприятиме адаптації нашої країни до норм та стандартів ЄС, підвищить мобільність українських експертів, дослідників та освітян на європейському просторі, прискорить європейську інтеграцію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про асоціацію з ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf).
2. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) шляхом євро – пейської інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gov.lica.com.ua/b_text.php?base=1&id=200656&type=3.
3. Демидюк Ф. П. Общая краткая характеристика орамочных программах ЕС [Електронний ресурс] / Ф. П. Демидюк. – Режим доступу: <http://imo.kture.kharkov.ua/7rp/4.pdf>.
4. Андрощук Г. О. Інноваційна політика Європейського Союзу / Г. О. Андрощук, Р. Є. Еннан // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5. – № 5. – С. 85–97.
5. Егоров И. Состояние научно-технологической сферы в странах Европейского Союза / И. Егоров. – К., 2001. – С. 4–5.
6. Шелюбская Н. Новые направления инновационной политики ЕС [Електронний ресурс] / Н. Шелюбская. – Режим доступу: http://vasilieva.narod.ru/12_4_03.htm.
7. Інновації у Європі / В. М. Троян // Наука та інновації. – 2005. – Т. 1. – № 3. – С. 120–123.
8. Новая европейская стратегия «Европа 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eulaw.ru/content/307>.
9. Горизонт-2020 – новая программа ЕС по исследованиям и инновациям. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1085_en.htm.
10. Horizon-2020 – The Framework Programme for Research and Innovation (2014–2020) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/research/csfr/index_en.cfm.

Гончаренко Е. А.

ПРОГРАММНЫЕ ОСНОВЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВОВОЙ ПОЛИТИКИ ЕС В НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ И ИННОВАЦИОННОЙ СФЕРАХ

В статье рассмотрены особенности правовой политики ЕС в научно-технической и инновационной сферах. Внимание сосредоточено на рамочных программах как основном инструменте реализации Европейским Союзом политики в сфере науки и инновационных технологий, проанализированы стратегические цели действующей программы «Горизонт-2020», ее задачи, приоритетные направления, вопросы международного сотрудничества, оценены возможности, которые предоставляют такие программы странам ЕС, другим странам, а также перспективным исследователям. Подчеркнута необходимость критического осмысления опыта ЕС для инновационного развития науки и технологий в Украине.

Ключевые слова: Европейский Союз, научно-техническая деятельность, инновации, рамочная программа, «Горизонт-2020».

Goncharenko O. A.

PROGRAM PRINCIPLES OF REALIZATION OF LEGAL EU POLICY IN SCIENTIFIC-TECHNICAL AND INNOVATIVE FIELDS

Problem setting. 27 June, 2014 Ukraine signed an Association Agreement with the EU to confirm its European choice for integration with EU, to implement reforms and to adapt national legislation to EU legislation, to facilitate the gradual economic integration. According to this Agreement one of the objectives is (Art. 1): to deepen the relationship between Ukraine and policy of EU and to participate in its programs and agencies. Therefore, only clearly recognizing of the features of modern EU policy in scientific-technical and innovation fields, its strategic goals, objectives and implementation mechanisms, give to Ukraine the opportunity to cooperate with European Union on principles of parity, based on national interests in the field of scientific-and-technological advance, to respond adequately to the challenges of time.

Analysis of recent research and publications. Recently, increasing attention is paid to the analysis of EU legislation in science and technology and innovation fields and innovation policy of EU. Also attention is paid to experience of research and innovation activities in European Community Members, and the influence of EU legislation on the development of national legislation in the Member States has been examined to. Particularly, such issues have been studying by forthcoming scientists: Yu. Kapitsa, D. Zadyhaylo, Yu. Atamanova, S. Bereslavskii, G. Androschuk, R. Ennan, B. Malickii, I. Silchenko, K. Shahbazyan and others.

Target of research. The goals of this research are analysis of EU policy documents that impose the basic principles of common legal policy of the European Community formation in science and technology and innovation fields; and analysis of the approaches of supporting the researches in the countries of the European Community for its implementation in national legislation in scientific and scientific-technical activities, taking into account the current economic and geopolitical challenges.

Article's main body. The author examined the features of EU legal policy in science and technology and innovation fields. Also the author focused on the framework programs as main tools of EU policy in the science and technology and innovation fields. Here is the analysis of the strategic objectives of the current program "Horizon 2020", its objectives, priorities, issues of international cooperation, author estimated the possibilities offered by these programs to EU countries, other countries, and advance researchers. Also this research it is referred to the necessity of a critical understanding of the experience of EU for innovative development of science and technology in Ukraine.

Conclusions and prospects for the development. The current EU legal policy in the field of scientific-technical and innovation activity predetermined by global trends of development of science and innovative technologies. The main instrument of this policy is framework programs that focused on building the integral European research area without sectoral division, but with a focus on priority areas. The program «Horizon-2020» outlined the need to develop a new approach to innovations that relies on unique European values. This program establishes a broad approach to innovation, that is not limited by production of new products, but also includes processes, systems and approaches including strong European sides in design, creativity, services and focuses on the importance of social innovation. For Ukraine the program «Horizon-2020» will contribute to implement EU standards, improve mobility of ukrainian experts, researchers and educators in the european space, speed up european integration

Key words: European Union, scientific-technical activity, innovation, framework program «Horizon-2020».